

Michael Lužný (ÚČD)

Dialog Matouše z Krakova o častém přijímání svátosti oltární a jeho místo v myšlenkovém světě předhusitského reformního hnutí

Posudek oponenta diplomové práce

24.8.2020

Předložená práce odpovídá nárokům kladeným na diplomovou práci na FF UK. Je sice kratší, obsahuje však rovněž přílohu s částí edice textu připravené na základě osmi rukopisů. Práce do jisté míry navazuje na studentovu bakalářskou práci úspěšně obhájenou v roce 2017, *Matouš z Krakova. Působení v Praze a rukopisy jeho děl v českém prostředí*, již student ale nekopíruje. Obsah diplomové práce bohužel neodpovídá názvu. Student tento posun v práci obhajuje, přesto je myslím škoda, že se nedržel původně vytyčeného tématu.

Po krátké úvodní kapitole je zařazena část, ve které student předvádí podrobný kritický přehled bádání o Matouši z Krakova, jeho životních osudů a literárního odkazu. Přestože kapitola o Matoušových osudech byla zařazena také v bakalářské práci, student téma zpracoval znovu a přehledněji. Přehled bádání je cenný a je vypracován pečlivě.

Třetí kapitola se zaměřuje již na samotný Dialog a představuje jeho edice, rukopisy (jichž je dosud známo 265) a vernakulární verze. Tato kapitola je poměrně krátká, jde opět spíše o přehledně a kriticky zpracovaný přehled bádání. Nicméně myslím, že čtenář by ocenil jasný závěr: Co z těchto informací plyne? Kde se Dialog četl a v jakém kontextu? Tato kapitola by mohla být skvělým výchozím bodem důkladné analýzy textové tradice tohoto textu, její potenciál však zůstal nenaplněn.

Čtvrtá kapitola „Vznik Dialogu a jeho historický kontext“ je opět spíše črtou, zatímco měla být těžištěm práce. Črta je to povedená, poukazuje na mnoho důležitých aspektů a problémů, nevysvětluje však vznik díla. Student zmiňuje několik spisů na totéž téma, neukazuje však, v čem spočívala kontroverze – jak argumentovali protivníci? Jakou roli hrála otázka častého přijímání a v jakých kontextech? A tak podobně – nezodpovězených otázek zůstává skutečně mnoho.

Pátá kapitola je nazvaná „Obsah Dialogu a jeho analýza“, zůstává však pouze při obsahu, analýza je pouze naznačena. Obsah je nicméně zpracován velmi dobře, přehledně a výstižně. Překvapila mě jen formulace „končí krásným metaforickým vyjádřením účelu a smyslu svátosti eucharistie“, protože v závěru žádnou neatraktivní (natož krásnou) metaforu nevidím (s. 35).

Nejdelší a nejdetailněji zpracovanou částí je kapitola šestá, „Revize dosavadní edice Dialogu“. Student zde velmi podrobně kritizuje předchozí edici a obhajuje posun tématu s tím, že stávající edice neumožňuje plnohodnotnou analýzu ani překlad textu. Podle mého názoru nebylo třeba zacházet do takových detailů. Několik příkladů chyb spolu s poukazem na to, že předchozí edice byla vytvořena pouze na základě dvou rukopisů, by bohatě stačilo k obhájení nové edice a to tím spíše, že zmiňované počty jednotlivých typů chyb jsou rovněž předběžné – mohou se ještě změnit po podrobnějším prozkoumání rukopisné tradice textu.

V příloze student představuje dva úryvky z vlastní edice, kterou připravuje. Vzhledem k tomu, že jeho vlastní edice přichází po nelitostné kritice edice předchozí, měl k ní přistoupit s nejvyšší péčí. To se ale nestalo. Podle mého názoru jsou zde tyto problémy:

1. Student edici neuvedl ediční poznámkou a to je zásadní chyba. Na s. 38 kritizuje předchozí editory za to, že formulovali ediční zásady „zcela nedostatečně a nadto velmi vágně“ a poté vlastní ediční zásady nepředstaví vůbec a čtenář tedy netuší, jak při edici postupoval, jakými pravidly se řídil. Ze samotné edice se zdá, že se víceméně řídil Rybovými pravidly, je ovšem třeba to čtenářům sdělit jasně a to zejména s ohledem na

předchozí edice, které např. dodávají klasické znění, zatímco student ve své edici ponechává středověké verze (*tertio x tercio, presentaris x praesentaris* – na s. 51, nijak nekomentováno).

2. Student použitým rukopisům nepřihradil sigly. Poznámkový aparát i samotný text jsou tak zatíženy opakováním jednotlivých signaturami a celek je velmi nepřehledný.
3. Zatímco zařadit seznam zkratk citovaných děl namísto je, seznam zkratk biblických knih namísto není. Student měl prostě použít nějaký zavedený systém biblických zkratk a odkázat na něj.
4. Je zcela nevhodné, aby pod jedním číslem poznámky byly na různých řádcích vypočteny varianty různých rozsahů textu. To se zde opakuje (v pozn. 67, 102, 115, 189, 197, 222, 235, 281, 334, 352, 368, 427, 439, 473, 499). V těchto případech je třeba vždy odkázat na delší text a varianty přizpůsobit. Např. místo pozn. 473:

illam] istam Plp. 182

graciam illam] illam graciam Clm 15 122

Je třeba dát:

graciam illam] graciam istam Plp. 182, illam graciam Clm, 15122

Lépe samozřejmě se siglami, např.:

graciam illam] graciam istam P, illam graciam C

5. Některé části kritického aparátu jsou formulovány příliš krkolomně, např. č. 420: precandum] *corr. ex* deprecandum Plp. 182 (*de del.*)

V případě rukopisů, které zahrnují opravy by mělo být v ediční poznámce zmíněno, zda jde o opravy pozdější, či opravy provedené touž rukou, jako samotný text.

Přestože student může argumentovat, že jde o edici pracovní a ve finální formě se chystal tyto úpravy provést, v rámci diplomové práce, po rozsáhlé kapitole kritizující edice předchozí, měly již podle mě být zahrnuty, aby tak lépe vynikly kvality nové verze.

Byla bych nerada, kdyby toto hodnocení studenta demotivovalo. O jeho kvalitách nemám žádné pochyby a jsem ráda, že se práci rozhodl odevzdat, byť zatím nedosáhl výsledků, ke kterým směřuje. Považuji ovšem za nezbytné, aby se napříště neztrácel v detailech a měl vždy na paměti širší rámec svého bádání. V diplomové práci se chtěl zabývat místem Matoušova Dialogu v myšlenkovém světě předhusitského reformního hnutí, namísto toho však předložil obsáhlou kritiku stávající edice textu a neučesané úryvky z vlastní připravované edice. Přestože lze akceptovat myšlenku, že bez nové edice nelze provést kvalitní analýzu textu, kapitola kritizující edici starou je zbytečně dlouhá a udělat z ní těžiště diplomové práce bylo podle mého názoru rozhodnutí špatné. Diplomová práce nepůsobí jako promyšlený celek, ale jako kvalitní přípravné črty k dalšímu bádání.

Zároveň je však i z předložené podoby práce zřejmé, že jde o nadaného studenta. Formuluje skutečně nebývale obratně, je vidět, že umí kriticky zhodnotit odbornou literaturu i promyslet své vlastní teze. Jeho studie o opisu Dialogu od Kříže z Telče, kterou do diplomové práce nezahrnul (být myslím klidně mohl), je rovněž povedená.

Zvolené téma je široké a obtížné, bylo by překvapením, kdyby se v něm student neztratil. Pevně doufám, že student bude ve svém výzkumu pokračovat. Do tématu již vložil tolik energie, že je nyní našim největším odborníkem na Dialog Matouš z Krakova a byla by velká škoda, kdyby téma nerozvíjel dále. Z uvedených důvodů navrhuji hodnocení **velmi dobře**.

Lucie Doležalová